

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/122

Karar No.:1966/39

Karar tarihi:31/10/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:26.1.1967/12511

Dâvacı: Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu.

Dâvanın konusu: 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 77 nci maddesine 7036 sayılı Kanunla eklenen "Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı Müşterek Infrastructure Programı gereğince memleketimizde yapılacak inşa ve tesis işleri için lüzumlu olup müstaceliyetine İcra Vekilleri Heyetince karar verilecek olan gayrimenkul ve istimlâklerinde cari yıl bütçesinde tahsisat bulunmadığı takdirde bedelin, önceden Maliye Vekilinin muvafakati alınmak suretiyle müteakip yıl bütçesine konulacak tahsisattan ödenmesine." ilişkin hükmün Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

İlk inceleme:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi gereğince 4/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede : Dâva dilekçesinde Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu adına imzaları bulunan Cahit Okurer ve Ali Naili Erdem'in Grup Başkanı veya Başkan Vekili olduklarını belirten belgelerin gönderilmemiş olduğu anlaşıldığından Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin 4 üncü fıkrası uyarınca bu eksikliğin 15 gün içinde tamamlanması için Dâvacıya tebligat yapılmasına karar verilmesi üzerine dâva dilekçesinde imzası bulunanlardan Cahit Okurer'in Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grup Başkanı ve Ali Naili Erdem'in de yine Adalet Partisinin Millet Meclisi Grup Başkan Vekili olduğunu gösteren belgeler süresi içinde gönderilerek eksik tamamlandığından esasın incelenmesi 14/4/1963 gününde kararlaştırılmıştır.

Esasın incelenmesi :

Dâva dilekçesi ve ekleri, esasa ilişkin rapor, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hüküm, dayanılan Anayasa maddesi ve bunların gerekçeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Her ne kadar dâvacı, 6830 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin tümünün iptalini istemekte olduğu kanısını uyandıracak surette dilekçesinde "İptali istenen kanun" başlığı yanında (6830 sayılı Kanunun 27 nci maddesi) ni göstermişse de dilekçenin (iptal sebebi) bölümünde (6830 sayılı istimlâk Kanununun 27 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki 7036 sayılı Kanunun "Cari yıl bütçesinde tahsisat bulunmadığı takdirde, bedelin müteakip yıl bütçesine konulacak tahsisattan Ödeneceğine" dair hükmün Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı bulunduğunu) açıklamıştır. Bu bakımdan aslında dâvanın, 6830 sayılı Kanunun 27 nci maddesine 7036 sayılı Kanunla eklenen ve dâva dilekçesinde Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen fıkraya yöneltilmiş bulunduğu ve işin bu yönden incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

6830 sayılı İstimlâk Kanununun 27 nci maddesine 7036 sayılı Kanunla eklenen dâva konusu fıkroda "Ancak Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı Müşterek Infrastructure Programı gereğince memleketimizde yapılacak inşa ve tesis işleri için lüzumlu olup müstaceliyetine İcra Vekilleri Heyetince karar verilecek olan gayrimenkul istimlâklerinde cari yıl bütçesinde tahsisat bulunmadığı takdirde bedel, önceden Malîye Vekilinin muvafakati alınmak suretiyle müteakip yıl bütçesine

Esas No.:1963/122
Karar No.:1966/39

konulacak tahsisattan ödenir." denilmektedir. Dâvacı, bu fıkradaki "Cari yıl bütçesinde tahsisat bulunmadığı takdirde bedelin müteakip yıl bütçesine konulacak tahsisattan ödeneceğine." ilişkin hükmün, Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Dâvacının dayanak olarak gösterdiği Anayasa'nın 38 inci maddesinin birinci fıkrasında "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartı ile, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların, kanunda gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir" hükmü yer almıştır.

Bu hükme göre, ancak gerçek karşılıkları peşin ödemek şartıyla Devlet ve kamu tüzel kişileri özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların kamu yararının gerektirdiği hallerde, kanunda gösterilen esas ve usullere göre tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya yetkili bulunmaktadır. Böylece Anayasa, kamulaştırmalarda gerçek karşılığın peşin Ödenmesini esas olarak kabul etmiştir. Bu esasın istisnaları da maddenin ikinci fıkrasında gösterilmiştir. Bu fıkrada çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçları ile kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şeklinin kanunla gösterileceği ve kanunu taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde ödeme süresinin 10 yılı aşamayacağı açıklanmıştır. Demek ki, Anayasa'ya göre, yalnız bu istisna hallerinde kamulaştırılan toprak bedellerinin taksitle ödenmesi mümkün bulunmaktadır. Bu istisnalar dışında yapılacak kamulaştırmalarda ise karşılıkların peşin olarak ödenmesi zorunludur. Hatta maddenin son fıkrasında, kamulaştırılan topraktan o toprağın doğrudan doğruya işleyen çiftçinin hakkaniyetli ölçüler içerisinde geçinebilmesi için zaruri olan ve kanunla gösterilen kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedelinin her halde peşin ödenmesi de emredilmektedir.

Dâva konusu hükmün ise, Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı Müşterek Infrastructure Programı gereğince memleketimizde yapılacak inşa ve tesis işlerinin gerçekleştirilmesi amacını güden kamulaştırmalarda bedelin ödenme şeklini göstermektedir. Bu hükümde yer alan kamulaştırmalar yurt savunması ile ilgili olup, Anayasa'nın yukarıda zikrolunan 38 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar arasında sayılmamıştır. Bu sebeple dâva konusu hüküm uyarınca yapılacak kamulaştırmalarda karşılıkların Anayasa'nın 38 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca peşin Ödenmesi gerekir.

Bu duruma göre, "Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtı Müşterek İnfrastructure Programı gereğince memleketimizde yapılacak inşa ve tesis işleri için lüzumlu olup müstaceliyetine İcra Vekilleri Heyetince karar verilecek olan gayrimenkul istimlâklerinde cari yıl bütçesinde tahsisat bulunmadığı takdirde bedelin, önceden Maliye Vekilinin muvafakati alınmak suretiyle müteakip yıl bütçesine konulacak tahsisattan ödenir." şeklindeki dâva konusu ek fıkranın iptali lâzımdır.

Öte yandan birinci maddesi, dâva konusu ek fıkrayı teşkil eden 7036 sayılı Kanunun tümü üç maddeden ibaret olup, 2 nci maddesi yürürlük tarihine 3 üncü maddesi ise yürütmeye ilişkin hükümleri kapsamakta ve kanunun 1 inci maddesinin iptali halinde, sözü geçen 2 ve 3 üncü maddelerin uygulama yeri kalmamaktadır.

22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası, belirli madde veya hükümlerin iptali, kanunun diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, gerekçede belirtilmek suretiyle kanunun bahis konusu diğer hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verilebileceğini açıklamış olduğundan bu fıkra uyarınca da anılan 2 ve 3 üncü maddelerin iptali gerekmiştir.

SONUÇ :

Esas No.:1963/122
Karar No.:1966/39

Yukarıda gösterilen sebeplerden ötürü :

1- 7036 sayılı Kanunla 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 27 nci maddesine eklenen fıkranın Anayasa'nın 38 inci maddesi hükmüne aykırı olduğundan iptaline,

2- Aynı Kanunun yürürlüğe ve yürütmeğe ilişkin olup ek fıkranın iptali sebebiyle uygulanmalarına yer kalmayan 2 ve 3 üncü maddelerinin de 44 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptaline,

31/10/1966 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
İbrahim Senil

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Fazlı Öztan

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Sait Koçak

Üye
Muhittin Taylan

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Ahmet Akar

Üye
Ziya Önel

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş